

CZwartki u ekonomistów
TOM II

**GOSPODARKA W WARUNKACH
INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**
**ECONOMY UNDER EUROPEAN
INTEGRATION**

Redakcja naukowa

DONAT JERZY MIERZEJEWSKI
JAN POLCYN

Jan Polcyn

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile
Instytut Ekonomiczny

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SEKTORZE PUBLICZNYM W POLSCE NA PRZYKŁADZIE RYNKU EDUKACYJNEGO

STRESZCZENIE

Przemiany społeczno-gospodarcze początku lat dziewięćdziesiątych spowodowały zwiększenie działań przedsiębiorczych różnych podmiotów gospodarczych. Uwzględniając fakt, że w początkowym okresie transformacji ustrojowej system REGON, zastosowany do analiz w tym opracowaniu, nie był obowiązkowy, co skutkowało brakiem wiarygodnych informacji statystycznych, analizie poddano dopiero lata 2002–2012. Na podstawie badania zróżnicowania między ilością podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych, dynamiki przyrostu podmiotów gospodarczych, wskaźnika stabilności sektora edukacyjnego, edukacyjnych zasobów rozwojowych oraz liczby podmiotów sektora edukacyjnego przypadającej na 1000 mieszkańców stwierdzono systematyczny wzrost przedsiębiorczości na przestrzeni analizowanego okresu.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, mierniki przedsiębiorczości, rynek edukacyjny

WSTĘP

Pojęcie przedsiębiorczości do tej pory nie doczekało się jednoznacznego zdefiniowania, w literaturze możemy spotkać bardzo różnorodne określenia tego pojęcia.

Można na nie spojrzeć jako na zjawisko behawioralne oraz ekonomiczne. Z ekonomicznego punktu widzenia przedsiębiorczość jest zasobem rzadkim, wobec tego znaczna część analiz wskazuje na konieczność zwiększenia jej podaży. Makroekonomiczne ujęcie przedsiębiorczości uwzględnia środowisko rozumiane jako instytucje, normy, tradycje oraz sferę kapitałową. Mikroekonomiczne ujęcie przedsiębiorczości rozumiane jest jako planowanie strategiczne (Nawojczyk 2009:23). Sami przedsiębiorcy, tworzący nowe podmioty gospodarcze wskazywani są jako siła rozwoju ekonomicznego (Lazear 2002:1).

Spojrzenie na przedsiębiorczość z behawioralnego punktu widzenia wskazuje na działanie mające na celu zrealizowanie kolejnych etapów procesu produkcyjnego. Realizacja tych etapów zwykle pozwala przedsiębiorcy

osiągnąć prowadzone przez siebie działania jako działania ekskluzywne (niekiedy ujmowane również w spojrzeniu makroekonomicznym). Do cech behawioralnych przedsiębiorcy zaliczyć należy osobowość, która pozwala mu na motywację i realizowanie postawionych sobie celów oraz wyczucie sytuacji rynkowej (Nawojczyk 2009:23). W behawioralnym kontekście będzie się też mieściła zdolność do podejmowania różnych zadań, zaradność, pomysłowość, obrotność, operatywność (Markowski 1999:769). Przedsiębiorczość przejawia się też w kreowaniu społeczeństwa przedsiębiorczego, potrafiącego twórczo przekształcać zdobytą wiedzę w postawy na konkurencyjnym rynku. Rozumiana jest jako umiejętność radzenia sobie w warunkach konkurencyjności.

Definicja przedsiębiorczości sformułowana przez Wonga określa przedsiębiorczość jako „*entuzjastyczną wiarę w innowacyjność i generowanie pomysłów, które są z pasją realizowane w celu osiągnięcia ponadprzeciętnych korzyści*” (Klich 2007:28).

W literaturze wskazuje się na następujące cechy świadczące o przedsiębiorczości: zdolność oraz gotowość do podejmowania nowych inicjatyw, akceptowanie ryzyka związanego z nowymi działaniami, skłonność do podejmowania długotrwałego wysiłku, umiejętność prognozowania potrzeb rynku, akceptowanie dużej liczby obowiązków, umiejętność podejmowania decyzji opartych na braku informacji lub na informacjach niepełnych, zdolność do kojarzenia informacji z różnych obszarów wiedzy, zdolność do kierowania zespołami ludzkimi, budowania zespołów ludzkich opartych na zaufaniu i entuzjazmie (Gruszecki 1994:75).

Hryniewicz (1998:67) wymienia przedsiębiorczość jako kategorię bezpośrednio stymulującą rozwój gospodarczy. Może na to wskazywać: wprowadzanie nowych produktów na rynek, tworzenie się nowych przemysłów oraz przedsiębiorstw wypierających stare, generowanie nowych miejsc pracy, generowanie bogactwa zwiększającego możliwości inwestycyjne przedsiębiorstw (Kayne 1999).

Celem prezentowanego artykułu będzie skierowane uwagi na zachowania przedsiębiorcze na rynku edukacyjnym. Przedsiębiorczość na rynku edukacyjnym zostanie zmierzona poprzez mierniki opisane w metodyce badawczej. Zaprezentowana zostanie dynamika zmian na rynku edukacyjnym. W prowadzonych analizach pominięte zostaną problemy związane z edukacją przedsiębiorczości.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ NA RYNKU EDUKACYJNYM

Na rynku edukacyjnym dominują podmioty państwowe (w znacznej mierze samorządowe), jednak począwszy od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku licznie pojawiają się podmioty prywatne. Analiza doświadczeń krajów wysoko rozwiniętych wskazuje na generowanie znacznej ilości miejsc pracy w sektorze edukacyjnym, który jest istotnym elementem gospodarki opartej

na wiedzy. Pojawiające się początkowo po uwolnieniu rynku edukacyjnego podmioty świadczące usługi edukacyjne miały być z założenia źródłem innowacyjnie prowadzonego kształcenia, gwarancją sukcesu edukacyjnego - poprzez wdrażanie rozwiązań niestandardowych dostarczających przewagi nad skostniałym rynkiem edukacyjnym kontrolowanym przez państwo. Obecnie prywatne podmioty edukacyjne bardzo często obnażają swoje słabości i nie zawsze są gwarancją sukcesu edukacyjnego. Pamiętać jednak należy, że podmioty edukacyjne obejmują swoim działaniem nie tylko instytucjonalne formy kształcenia, ale również wszelkiego rodzaju formy doskonalące. Ma to szczególne znaczenie w realizacji lansowanej ostatnio koncepcji uczenia się przez całe życie. Ilość i różnorodność podmiotów edukacyjnych może przyczynić się do znacznej różnorodności ofert edukacyjnych, a występująca pomiędzy podmiotami edukacyjnymi naturalna konkurencja powinna prowadzić do poprawy jakości na rynku usług edukacyjnych.

Gospodarcze znaczenie sektora edukacji wynika z udziału wydatków na edukację: w roku 2003 wynosiły one 4,83% PKB, w roku 2006 aż 5,1% PKB a w roku 2012 stanowiły 4,52% PKB (GUS 2013). Znaczny udział środków budżetowych przeznaczanych na sferę edukacyjną (brak uwzględnianych w tych środkach nakładów prywatnych na edukację), sprawia, że rynek ten jest postrzegany jako doskonałe miejsce lokowania działalności usługowej w zakresie edukacji, jako miejsce, gdzie można odnieść sukces gospodarczy, zwłaszcza że – jak wynika chociażby z pobieżnej analizy- działalność edukacyjna prowadzona przez podmioty gospodarcze obarczona jest dającym się z większym prawdopodobieństwem oszacować ewentualne niepowodzenie przedsięwzięcia. Wynika to z dużej roli jaką ogrywa planowanie w procesie edukacyjnym, które pozwala na ponoszenie kosztów działalności gospodarczej obciążonej minimalnym ryzykiem niepowodzenia przedsięwzięcia.

Na przedsiębiorczość w sferze edukacyjnej należy spojrzeć z dwóch stron: zachowań przedsiębiorczych oraz edukacji przedsiębiorczości. Zachowania przedsiębiorcze wyrażają się ilością podmiotów gospodarczych zajmujących się świadczeniem usług edukacyjnych. Edukacja przedsiębiorczości polega natomiast na kreowaniu postaw przedsiębiorczych wśród osób uczestniczących w procesie edukacyjnym- poprzez realizację zaplanowanych działań wynikających z programu nauczania.

METODY POMIARU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Jedną z pierwszych prób pomiaru przedsiębiorczości podjęto w ramach projektu Global Entrepreneurship Monitor (GEM). Podstawą tego pomiaru było założenie, że przedsiębiorczość wyraża się próbą podjęcia nowego przedsięwzięcia poprzez samo zatrudnienie lub też uruchomienie nowego podmiotu gospodarczego (Minniti 1999).

Do mierników przedsiębiorczości w edukacji można zaliczyć: ilość prywatnych podmiotów świadczących usługi edukacyjne (szkoły, ośrodki kursowe ...), ilość projektów związanych z edukacją oraz finansowy wymiar tych projektów.

Pomiar przedsiębiorczości można odnosić do powstawania nowych podmiotów gospodarczych, w tym przypadku miernikami startowymi mogą być: „aktywność startowa” obejmująca działania związane z tworzeniem nowych przedsiębiorstw, „aktywność uśpiona” obejmująca deklarowanie uruchomienia przedsiębiorstwa, jednak wyrażające się chwilowym zanikiem działań związanych z uruchomieniem przedsięwzięcia, „aktywność przerwana” wskazująca na podjęcie próby niezakończonym sukcesem oraz „narodziny firmy” wskazujące na podjęcie próby utworzenia podmiotu gospodarczego zakończonym sukcesem (Reynolds 2000 za: Raczyk 2009:135).

Do mierników pomiaru przedsiębiorczości zaliczane są również: praca na swoim (*self-employment*), własność firm (*business ownership*), postawy przedsiębiorcze (*entrepreneurial attitudes*), wykaz firm (*business register*). Źródłem informacji do pomiaru miernika „praca na swoim” są najczęściej dane z urzędów statystycznych. Doświadczenia ostatnich lat wskazują na wzrost zainteresowania tą formą zatrudnienia (Innowacje 2010).

METODYKA BADAŃ WŁASNYCH

Badanie przedsiębiorczości w sektorze edukacyjnym oparto na danych gromadzonych przez statystykę publiczną. Jako źródło informacji zastosowano Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) prowadzony przez GUS. Wybierając system REGON jako źródło informacji badawczych należy pamiętać o nadreprezentacyjności tego systemu oraz w pewnym stopniu nieaktualności zawartych w nim informacji. Świadomość wymienionych wad systemu REGON może powodować problemy ze statystyczną interpretacją uzyskanych wyników (Raczyk 2009:133). Procedura badawcza polegała na przeprowadzeniu analizy informacji dotyczących podmiotów edukacyjnych w systemie REGON na obszarze całego kraju. Dane do analiz pobrano z http://www.stat.gov.pl/bip/389_5685_PLK_HTML.htm według stanu na dzień 30 września 2013 r. W związku z tym, że dopiero od 1993 roku system REGON może być uznany za reprezentatywny (Raczyk 2009:137) oraz uwzględniając zmiany ustrojowe zapoczątkowane w 1989 roku, analizie poddano polskie podmioty edukacyjne począwszy od roku 2002 do 2012 r., każdego roku według stanu na 31 grudnia.

Badanie przedsiębiorczości rynku edukacyjnego przeprowadzono z zastosowaniem następujących wskaźników:

- różnica między ilością podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych (Hryniewicz 1998:66),

- ❑ dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych (w tej publikacji podmiotów edukacyjnych) (Kamińska 1993),
- ❑ wskaźnik stabilności sektora edukacyjnego – w analizowanym przypadku stosunek liczby zarejestrowanych podmiotów edukacyjnych do liczby podmiotów wyrejestrowanych w danym roku (Kowalczyk, Wilk 1994, Gorzelak, Jałowiecki 1996),
- ❑ edukacyjne zasoby rozwojowe – liczba uczniów szkół średnich na 1000 mieszkańców (Hryniewicz 1998:66),
- ❑ liczba podmiotów sektora edukacyjnego na 1000 mieszkańców – wskaźnik ten został wprowadzony przez autora, a inspiracją do jego wprowadzenia był wskaźnik zaproponowany przez Czyżewski i in. (2001), a dotyczący podmiotów gospodarczych.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W POLSKIM SEKTORZE EDUKACYJNYM

Inicjatywy związane ze zwiększeniem działalności przedsiębiorczych w polskim sektorze edukacyjnym mogły szczególnie intensywnie się rozwijać po 1989 r. Było to wynikiem zmiany przepisów prawnych ułatwiających dostęp do podejmowania działalności gospodarczej związanej z prowadzeniem działalności edukacyjnej. Przed okresem przemian ustrojowych działania te były zastrzeżone, z nielicznymi wyjątkami, wyłącznie do działań przypisanych sferze państwowej.

W niniejszym artykule dokonano analizy działań związanych z przedsiębiorczością w okresie od 2002 do 2012 roku. Analizowany okres obejmuje również reformę systemu szkolnego w Polsce, polegającą na skróceniu do 6 lat kształcenia w szkole podstawowej, wprowadzeniu 3-letnich gimnazjów oraz skróceniu nauki w liceum ogólnokształcącym do 3 lat a w technikum do 4 lat. Pamiętać jednak należy, że rynek edukacyjny obejmuje nie tylko formy szkolne. Znaczną część rynku edukacyjnego stanowią podmioty powodujące wszelkiego typu formy kursowe.

W analizowanym okresie obserwujemy systematyczny wzrost liczby podmiotów edukacyjnych od 71756 (według stanu na 31 grudnia 2002 r.) do 139334 (według stanu na 31 grudnia 2012 r.)- stanowi to wzrost liczby podmiotów edukacyjnych w stosunku do 2002 r. o około 94% (tabela 1). W zasadzie można przyjąć, że odpowiednio do wzrostu liczby podmiotów sektora edukacyjnego rosły też proporcjonalnie udziały poszczególnych form organizacyjnych podmiotów gospodarczych. Liczba spółek w liczbie podmiotów gospodarczych wzrosła z 91 w roku 2002 do 391 w roku 2012. Co roku obserwowano też wzrost liczby podmiotów świadczących usługi edukacyjne posiadających status spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Również systematycznie wzrastała liczba spółek cywilnych oraz osób fi-

zycznych prowadzących działalność edukacyjną. Bez większego znaczenia pozostawał wzrost liczby spółek akcyjnych oraz spółdzielni związanych z działalnością edukacyjną (tabela 1). Analizując liczbę podmiotów wyrejestrowanych działalność edukacyjną również obserwujemy wzrost liczby podmiotów z 2350 w roku 2002 do 6730 w roku 2012 (tabela 1). Analiza zależności pomiędzy liczbą podmiotów rejestrujących działalność edukacyjną i kończących tę działalność wskazuje jednak na znaczną przewagę nowych podmiotów gospodarczych. Wielkość ta jest charakteryzowana miernikiem przedsiębiorczości, określanym jako różnica między liczbą zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów edukacyjnych. Wartość tego miernika w całym analizowanym okresie jest dodatnia i kształtuje się w przedziale wartości od 6757 w roku 2002 do 21175 w roku 2012 (tabela 2). Zwrócić jednak należy uwagę, że najmniejsze różnice pomiędzy liczbą podmiotów gospodarczych nowo rejestrowanych a kończących działalność edukacyjną obserwowano w roku 2006 (988) oraz 2008 (1002). Największe zainteresowanie tworzeniem nowych podmiotów edukacyjnych zaobserwowano w roku 2012 – przewaga nowo powstałych podmiotów edukacyjnych wynosiła 21175 (tabela 2).

Podobnym miernikiem do powyżej omówionego jest dynamika przyrostu podmiotów edukacyjnych. Miernik ten wskazuje, że najwyższy przyrost podmiotów edukacyjnych w stosunku do stanu poprzedniego zaobserwowano w roku 2012 i wynosił on 20%, najniższy zaś był roku 2004 i 2006 i wynosił 6,3%. Należy jednak zauważyć, że w każdym z analizowanych okresów stwierdzono przyrost liczby podmiotów edukacyjnych (tabela 2.).

Wskaźnik stabilności sektora edukacyjnego prezentuje, poprzez określenie stosunku liczby zarejestrowanych do wyrejestrowanych podmiotów edukacyjnych, jak duża zmienność występuje na rynku edukacyjnym. Im niższa jest wartość tego wskaźnika (bliższa zera), tym rynek podmiotów edukacyjnych jest bardziej stabilny. W analizowanym okresie najbardziej pożądaną wartość wskaźnika stabilności stwierdzono w roku 2002 oraz 2012. Stabilność podmiotów edukacyjnych w latach 2004–2011 była niska, bowiem charakteryzowała się wymianą podmiotów edukacyjnych w przedziale od 0,72 – 2004 rok do 0,87 – 2011 rok (tabela 2).

Wskaźnik edukacyjnych zasobów rozwojowych pokazuje liczbę uczniów szkół średnich przypadających na 1000 mieszkańców. Najniższą wartość tego wskaźnika obserwujemy w roku 2004 (0,0048), jednak niska wartość tego wskaźnika jest skutkiem reformy systemu edukacyjnego w Polsce, przypadającej na analizowany okres. Dość istotny wzrost liczby uczniów szkół średnich przypadających na 1000 mieszkańców obserwujemy w okresie od 2005 roku – 0.0388 do roku 2010 – 0.0322 (tabela 2).

Tabela 1. Ilość zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów edukacyjnych

Lp.	Stan na:	Liczba podmiotów sektora edukacyjnego				Zarejestrowane						Wyrejestrowane						
		Ogółem		w tym:		Ogółem		Osoby fizyczne		w tym:		Ogółem		w tym:		Osoby fizyczne		
		razem		spółki		razem		spółdzielnie		w tym:		razem		spółki		w tym:		
		razem	akcyjne	handlowe	cywilne	razem	akcyjne	handlowe	cywilne	razem	akcyjne	handlowe	cywilne	razem	akcyjne	handlowe	cywilne	
1.	31.12.2002	71756	9107	305	91	-	70	214	-	3292	2350	145	2	1	-	143	-	1103
2.	31.12.2003	84495	9058	341	77	1	61	264	-	3475	3509	229	12	1	7	217	2	1145
3.	31.12.2004	87980	5584	366	140	-	114	226	-	3031	4019	187	12	2	9	175	-	2118
4.	31.12.2005	91967	6657	356	115	-	91	241	1	4004	4714	210	24	-	20	186	-	2636
5.	31.12.2006	93538	5922	394	130	2	102	264	1	4714	4934	221	23	-	21	198	-	3733
6.	31.12.2007	95407	6357	493	157	-	128	336	1	5029	4915	198	16	1	12	182	1	3862
7.	31.12.2008	97181	6949	490	191	2	143	299	2	5614	5947	322	41	-	33	281	2	3495
8.	31.12.2009	109512	9764	675	279	3	227	396	5	8466	6008	267	20	-	16	247	-	4646
9.	31.12.2010	116132	11539	688	356	3	302	332	1	9046	5707	185	35	-	21	150	-	4230
10.	31.12.2011	117903	9670	686	326	3	268	360	6	8174	8371	238	71	2	42	167	2	6764
11.	31.12.2012	139334	27905	690	391	3	322	299	6	8302	6730	180	36	-	22	144	1	5336

Źródło: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_822_PLK_HTML.htm?action=show_archive [23.11.2013]

Tabela 2. Wartości mierników przedsiębiorczości na rynku edukacyjnym

Lp.	Stan na:	Różnica między liczbą zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów edukacyjnych	Dynamika przyrostu podmiotów edukacyjnych (%)	Wskaźnik stabilności sektora edukacyjnego	Edukacyjne zasoby rozwojowe*	Liczba podmiotów edukacyjnych na 1000 mieszkańców*
1.	31.12.2002	6757	12.7	0.26	0.0282	1.8765
2.	31.12.2003	5549	10.7	0.39	0.0171	2.2096
3.	31.12.2004	1565	6.3	0.72	0.0048	2.3007
4.	31.12.2005	1943	7.2	0.71	0.0388	2.4050
5.	31.12.2006	988	6.3	0.83	0.0379	2.4461
6.	31.12.2007	1442	6.7	0.77	0.0363	2.4950
7.	31.12.2008	1002	7.2	0.86	0.0347	2.5413
8.	31.12.2009	3756	8.9	0.62	0.0333	2.8638
9.	31.12.2010	5832	9.9	0.49	0.0322	3.0369
10.	31.12.2011	1299	8.2	0.87	0.0309	3.0832
11.	31.12.2012	21175	20.0	0.24	0.0295	3.6437

*do obliczeń przyjęto liczbę ludności kraju według Narodowego Spisu Powszechnego na dzień 20.05.2012 – 38240 tys. (http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/RS_rocznik_statystyczny_rp_2012.pdf [24.11.2013])

Źródło: opracowanie własne

ZAKOŃCZENIE

W analizowanym okresie zaobserwowano znaczny wzrost przedsiębiorczości w sektorze edukacyjnym mierzony liczbą podmiotów gospodarczych działających na rzecz tego sektora. Przeprowadzone analizy wskazują na występowanie dość niskiej stabilności podmiotów edukacyjnych, w szczególności w latach 2005–2011.

Znaczne zainteresowanie rynkiem edukacyjnym może być powodowane stosunkowo niskim poziomem ryzyka rynkowego w stosunku do innych branż oraz znacznym zainteresowaniem podnoszeniem kwalifikacji wśród społeczeństwa. Zainteresowanie przedłużeniem okresu kształcenia w znacznej mierze może wynikać z sytuacji na rynku pracy i stanowi swoistego rodzaju działania zapobiegające bezrobociu. Sytuacja związana z zainteresowaniem podnoszeniem rozmaitych kwalifikacji wydaje się być znaczącym wyzwaniem dla polskiej gospodarki, polegającym na zagospodarowaniu w wyniku tych działań kreowanego kapitału ludzkiego społeczeństwa. Na dynamikę kreowania kapitału ludzkiego społeczeństwa wskazują zaprezentowane mierniki przedsiębiorczości w kontekście rynku edukacyjnego.

Zastosowane w niniejszym opracowaniu mierniki przedsiębiorczości mogą tylko uzasadniać przypuszczenie, że wobec dynamicznie wzrastających wartości stosowanych mierników ulegnie również zwiększeniu także wartość kreowanego przez te podmioty kapitału ludzkiego. Duża ilość różnorodnych podmiotów edukacyjnych powinna też umożliwiać szybkie dopasowanie kwalifikacji społeczeństwa do aktualnych potrzeb rynku pracy. Uzasadnienie wygłoszonych przypuszczeń wymaga jednak dalszych pogłębionych analiz nad dopasowaniem struktury kształcenia i doskonalenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Zakładając jednak, że większość nowo tworzonych podmiotów gospodarczych świadczących usługi dla rynku edukacyjnego jest podmiotami komercyjnymi, przypuszczać należy, że klient usług edukacyjnych działa racjonalnie i korzysta tylko z takich ofert kształcenia, które wpływają na jego rozwój, podnoszenie kwalifikacji zawodowych i zwiększają jego szanse na rynku pracy. Pamiętać jednak należy, że swoisty rynek kształcenia kursowego został wykreowany przez dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wobec tego typu funduszu nie działa „niewidzialna ręka rynku” odzwierciedlająca działania klienta usług edukacyjnych, bardziej w tym przypadku najczęściej dostępne darmowe szkolenia są szansą na dodatkowe podniesienie wartości swojego osobistego kapitału ludzkiego. Jednak tak kreowany kapitał ludzki może zupełnie nie przystawać do aktualnych potrzeb rynku pracy. Oprócz funduszy z Europejskiego Funduszu Społecznego znaczna część szkoleń kursowych jest również finansowana przez biura pracy i skierowana do osób pozostających bez pracy. Tego typu działania tworzą naturalnie miejsce dla nowych podmiotów gospodarczych zajmujących się rynkiem szkoleń.

BIBLIOGRAFIA

- CZYŻEWSKI, A.B., GÓRALCZYK-MODZELEWSKA, M., SAGANOWSKA, M., WOJCIECHOWSKA, M., 2001, *Regionalne zróżnicowanie kapitału ludzkiego w Polsce*, ZBSE, GUS, Warszawa
- GRUSZECKI, T., 1994, *Przedsiębiorca*, Cedor, Warszawa, s.75
- GUS 2013 – http://www.stat.gov.pl/gus/wskazniki_makroekon_PLK_HTML.htm [25.11.2013]
- HRYNIEWICZ, J., 1998, *Wymiary rozwoju gospodarczego gmin*, w: Gorzelak, G., Jałowiecki, B., *Koniunktura gospodarcza i mobilizacja społeczna w gminach*, EIRRiL, Studia Regionalne i Lokalne, t.25 (28).
- INNOWACJE 2010 – <http://imik.wip.pw.edu.pl/innowacje11/strona7.htm> [26.11.2013]
- KAYNE, J., 1999, *State Entrepreneurship Policies and Programs*, Kaufmann Center for Entrepreneurial Leadership, Kansas City.
- KAMIŃSKA, W., 1993, *Rozwój indywidualnej działalności gospodarczej w województwach przygranicznych polski Południowo-Wschodniej*, w: Kitowski, J., Ziolo, Z., *Czynniki i bariery rozwoju regionów przygranicznych*, Sekcja Gospodarki Przestrzennej KNE PAN oddz. w Krakowie, Wydział Ekonomiczny Filii UMCS w Rzeszowie, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie, Kraków-Rzeszów-Warszawa.
- KLICH, J., 2007, *Przedsiębiorczość w reformowaniu systemu ochrony zdrowia w Polsce. Niedoceniane interakcje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków
- KOWALCZYK, A., WILK, W., 1994, *Rola sektora prywatnego w gospodarce lokalnej w strefie podmiejskiej Warszawa – na przykładzie gmin Łomianki i Zielonka*, w: Mync, A., Jałowiecki, B., *Przedsiębiorczość i prywatyzacja*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 168.
- LAZEAR, E., 2002, *Entrepreneurship*, NBER Working Paper 9109, Cambridge MA, National Bureau of Economic Research.
- MINNITI, M., 1999, *Global Entrepreneurship Monitor: National Entrepreneurship Assessment*, Italy Executive Report, Babson College, Wellesley.
- NAWOJCZYK, M., 2009, *Przedsiębiorczość, o trudnościach w aplikacji teorii*, Nomos.
- Nowy słownik poprawnej polszczyzny, red. A. Markowski, Warszawa 1999, s.769.
- RACZYK A., 2009, *Metody badania przedsiębiorczości w oparciu o rejestr podmiotów gospodarki narodowej*, w: Ziolo Z., Rachwał T., *Przedsiębiorczość – Edukacja* nr 5, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa-Kraków 2009
- REYNOLDS, P.D., 2000, *National panel study of U.S. business startups: background and methodology*, „Databases for the Study of Entrepreneurship”, Vol. 4, JAI/Elsevier Inc.

ENTREPRENEURSHIP IN THE PUBLIC SECTOR ON THE BASIS OF EDUCATION MARKET IN POLAND

ABSTRACT

Social and economic changes in the early 1990s resulted in increased entrepreneurial activities of various economic entities, in the initial period of economic transformations system REGON, used in the analysis in this study, was not compulsory which resulted in the lack of reliable statistical data. Therefore the analysis covered only the years 2002–2012. Based on the analysis of differentiation between the number of entities registered and deregistered, the growth rate of entities, stability index of the education sector, education development resources and the number of entities in the education sector attributable to 1000 residents, it can be concluded that there has been a systematic increase in entrepreneurship during the analyzed period.

Keywords: entrepreneurship, measure of entrepreneurship, education market